

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پتانسیل های تجاری کشورهای عضو اکو در یک نگاه (جمهوری ترکیه)

تهیه و تنظیم: کمیته ایرانی اتاق بازرگانی و صنعت اکو
(روابط عمومی و انتشارات)
مرداد ۱۳۹۶

ویژگی های جغرافیایی-اقتصادی:

ترکیه با نام رسمی جمهوری ترکیه کشوری اوراسیایی است که بخش بزرگ کشور یعنی آسیای کوچک در جنوب باختر آسیا و خاورمیانه واقع است و بخش کوچکی نیز به نام تراکیه در منطقه بالکان (منطقه‌ای در جنوب خاور اروپا) قرار دارد. ترکیه در خاور با کشورهای ایران، جمهوری آذربایجان (نخجوان)، ارمنستان، و گرجستان؛ در جنوب خاوری با عراق و سوریه؛ و در شمال باختری (بخش اروپایی) با بلغارستان و یونان همسایه است. همچنین ترکیه از شمال با دریای سیاه، از باختر با دو دریای کوچک مرمره و اژه، و از جنوب باختر با دریای مدیترانه مرز آبی دارد. دو تنگه راهبردی بسفر و داردانل نیز در اختیار ترکیه است.

پهناوری ترکیه ۷۸۳،۵۶۲ کیلومتر مربع است. ترکیه کشوری کوهستانی و نسبتاً پرباران است. این کشور با قرار گرفتن در یکی از حساس‌ترین مناطق جهان، دارای موقعیت جغرافیایی راهبردی و بسیار خوبی است و گذرگاه جنوب باختر آسیا و اروپا به شمار می‌آید و کشورهای بسیاری از خاک ترکیه برای ترانزیت کالا و انرژی استفاده می‌کنند.

ترکیه شش همسایه آسیایی و دو همسایه اروپایی دارد. کشورهای هم‌مرز ترکیه عبارت‌اند از: در خاور با ایران ۴۹۹ کیلومتر، جمهوری آذربایجان ۹ کیلومتر، ارمنستان ۲۶۸ کیلومتر، و گرجستان ۲۵۲ کیلومتر؛ در جنوب خاور با عراق ۳۵۲ کیلومتر و سوریه ۸۲۲ کیلومتر؛ در شمال باختر با یونان ۲۰۶ کیلومتر و بلغارستان ۲۴۰ کیلومتر.

اقتصاد ترکیه ترکیبی از صنایع بومی و مدرن است که روز به روز بر دامنه‌اش افزوده می‌شود. بخش خصوصی اقتصاد ترکیه نیز قوی و به سرعت در حال رشد است و نقش مهمی در بانکداری، حمل و نقل و ارتباطات دارد.

ترکیه از سال ۱۹۸۰ میلادی در تولید محصولات اساسی کشاورزی به خودکفایی رسیده و پس از آن سال نیز به رشد خود ادامه داده است.

گردشگری یکی از فعالترین بخشهای اقتصاد ترکیه است که به سرعت در حال رشد است. درآمد جهانگردی این کشور در سال ۲۰۱۵ برابر با ۴۹ میلیارد دلار بوده است.

جدول (۱) - اطلاعات اساسی ترکیه ۲۰۱۶

تولید ناخالص داخلی (میلیارد دلار)	درآمد سرانه (دلار)	نرخ تورم (درصد)	حجم سرمایه گذاری خارجی (میلیارد دلار)	محصولات عمده کشاورزی	محصولات عمده معدنی
۷۱۸	۹۱۳۰	۷,۵	۱۸۶	دانه های روغنی، زیتون، پسته، ذرت، سیب زمینی، صیفی جات، میوه، گردو، تنباکو، انگور، نیشکر، گندم	ذغال سنگ، طلا، سنگ آهن، مصالح ساختمانی، مس، سرب، نفت خام، گاز طبیعی، اورانیوم

منابع:

<http://eng.tpo.ir>

اقتصاد ترکیه در سال های دهه ۱۹۸۰ به بعد رشد قابل ملاحظه ای را تجربه کرده که ناشی از سه عامل مهم است:

- حرکت از اقتصاد کشاورزی به سوی اقتصاد صنعتی و خدمات
- مدرنیزه کردن صنایع موجود و انتقال تکنولوژی
- حضور در زقابتهای تجارت بین المللی

تولید ناخالص داخلی از سال ۲۰۰۶ تاکنون همواره رشد داشته است، به طوری که ارزش آن در سال ۲۰۱۶ به ۷۱۸ میلیارد دلار رسیده است.

جدول (۲) - اقلام عمده بازرگانی و کشورهای عمده طرف تجارت ترکیه

نیرومحرکه، ماشین آلات، آهن و فولاد، لوازم الکتریکی و الکترونیکی، پوشاک بافتنی، سنگها و فلزات گرانبها، مواد سوختنی، قطعات آهنی و فولادی، پوشاک غیربافتنی، پلاستیک و مشتقات آن	اقلام عمده صادراتی به جهان:
انواع سوخت، ماشین آلات، آهن و فولاد، لوازم الکتریکی و الکترونیکی، نیرو محرکه، سنگها و فلزات گرانبها، پلاستیک و مشتقات آن، مواد شیمیایی و ارگانیک، لوازم چشم پزشکی و بصری، تجهیزات مخصوص سنجش و اندازه گیری، دارو و محصولات جانبی	اقلام عمده وارداتی از جهان:
آلمان، عراق، انگلستان، روسیه، ایتالیا، فرانسه، آمریکا، امارات، اسپانیا، ایران	شرکای صادراتی ترکیه:
روسیه، چین، آلمان، ایتالیا، آمریکا، ایران، سوئیس، فرانسه، اسپانیا، هند، انگلستان، کره جنوبی، امارات متحده عربی، اوکراین	شرکای وارداتی ترکیه:
کاتود و قطعات کاتود از مس تصفیه شده، اوره، آلومینیوم کار نشده و غیرمزوج، گرید نساجی، روی غیرمزوج، قیر نفت، انواع پسته ها، مغز پسته خشک یا تازه	اقلام عمده صادراتی ایران به ترکیه:
گندم، موز سبز یا خشک کرده، کنجاله، روغن دانه آفتابگردان، ذرت دامی، کلروپتاسیم، سایر تخته های فیبری از چوب یا سایر مواد چوبی، جو به استثنای دانه جو	اقلام عمده وارداتی ایران از ترکیه:

منبع: <http://eng.tpo.ir> / <http://www.trademap.org>

جدول (۳) - مبادلات تجاری ترکیه با جهان از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ ارزش: میلیون دلار

سال	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲
واردات	198,602	207,207	242,178	251,662	236,546
صادرات	142,607	143,851	157,611	151,803	152,462
مجموع حجم کل	341209	351058	399789	403465	389008

منبع: <http://www.trademap.org>

جدول (۴) - مبادلات تجاری ترکیه با کشورهای عضو او آو از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ ارزش: میلیون دلار

سال	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲
صادرات ترکیه به او آو	۹۶۱۲	۹۵۶۸	۱۱۷۱۷	۱۱۸۹۹	۱۶۵۶۴
واردات ترکیه از او آو	۷۷۴۰	۹۳۱۱	۱۳۴۴۴	۱۴۸۰۳	۱۶۴۳۰
مجموع حجم کل	۱۷۳۵۲	۱۸۸۷۹	۲۵۱۶۱	۲۶۷۰۲	۳۲۹۹۴

منبع: <http://www.trademap.org>

جدول (۵) - مبادلات تجاری ایران و ترکیه از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ ارزش: میلیون دلار

سال	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲
واردات ترکیه از ایران	۴۶۹۹	۶۰۹۷	۹۸۳۴	۱۰۳۸۴	۱۱۹۶۵
صادرات ترکیه به ایران	۴۹۶۹	۳۶۶۵	۳۸۸۷	۴۱۹۳	۹۹۲۲
مجموع حجم کل تجارت فیما بین ایران و ترکیه	۹۶۶۸	۹۷۶۲	۱۳۷۲۱	۱۴۵۷۷	۲۱۸۸۷

منبع: <http://www.trademap.org>

وضعیت بخش کشاورزی، صنعت و توریسم در ترکیه

بخش کشاورزی:

ار نظر تاریخی، بخش کشاورزی ترکیه دارای بیشترین تعداد نیروی کار، عمده ترین بخش سهام در تولید ناخالص ملی، در صادرات در رشد صنعتی این کشور بوده است. اما با توسعه این کشور در سایه رشد سریع صنعتی و بخش خدمات تا حد بسیاری از اهمیت این بخش کاسته شده است. اگر چند طی این چند دهه سهم بخش کشاورزی در اقتصاد ترکیه کاهش یافته است اما همچنان از نظر بیشترین تعداد نیروی کار و درآمد کلی بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. تولید دانه های کشاورزی ۶۷٪ و پرورش دام ۲۶٪ از تولیدات این بخش را تشکیل می دهند.

ترکیه بزرگترین تولید کننده و صادرکننده محصولات کشاورزی در خاور نزدیک و منطقه آفریقای شمالی است. محصولات نباتی شاخص ترین محصولات کشاورزی ترکیه محسوب میشوند که شامل میوه های تازه و سبزیجات، حبوبات، گیاهان لپه دار، گیاهان صنعتی و علوفه است.

دانه های خوراکی و میوه های خشک همچون فندق، پسته، کشمش، زردآلو خشک و انجیر خشک از شاخص ترین صادرات این کشور محسوب میشوند. همچنین رب گوجه فرنگی، دانه های روغنی، شیرینی جات مانند بیسکوئیت، نان و ماکارونی از دیگر کالاهای صادراتی به حساب می آیند.

بخش صنعت:

صنایع تولیدی ترکیه شامل پوشاک، منسوجات، خودرو و قطعات، ماشین آلات الکتریکی، آهن و فولاد، صنایع غذایی، محصولات شیمیایی و رزینی، مصنوعات پلاستیکی، طلا و جواهرات، سرامیک، بلور و مبلمان از صنایع عمده ترکیه به شمار می آیند.

نساجی و پوشاک:

گامهایی که در جهت صنعتی سازی در دهه ۶۰ و ۷۰ صورت پذیرفت پایه صنعت جدید نساجی را در ترکیه بیان نهاد و اینک مهترین بخش اقتصادی این کشور از نظر تولید ناخالص داخلی، تعداد نیروی کار و میزان صادرات به شمار می آید. همچنین ترکیه بعنوان یکی از کشورهای صنعتی در کاشت پنبه توانسته از این مزیت در تولید پوشاک و بخش نساجی استفاده نماید.

صنعت توریسم در ترکیه:

قرار گرفتن ترکیه در مسیر اتصال قاره آسیا، اروپا و آفریقا و برخورداری از گنجینههای طبیعی و فرهنگی بسیار توانسته توریستهای بسیاری را از کلیه نقاط جهان به سوی خود جلب کند.

علاوه بر داشتن گنجینه های تاریخی و فرهنگی این کشور از تنوع آب و هوایی و طبیعی برخوردار است. زیبایی های طبیعت، جنگلهای وسیع و دریاچه های زیبا، ابنیه و بناهای تاریخی بجا مانده از تمدنهای گوناگون از جاذبه های توریستی بشمار این کشور است.

از دهه ۱۹۷۰ دولت توجه ویژه ای به توریسم معطوف داشته و با انجام پروژه های زیرساختی توانسته است از این منبع درآمدی بهره مند گردد.

با توجه به تاریخ غنی و میراث فرهنگی متنوع کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی (ا.ک.و)، ترکیه به عنوان یک کشور پیشرو در زمینه توریسم، با درمیان گذاشتن تجربیاتش با دیگر کشورهای عضو، به دستیابی به اهداف این سازمان کمک خواهد کرد.

جدول (۶) - توریسم ورودی به کشور ترکیه - ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ هزار نفر

۲۰۰۰	۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
۹۵۸۶	۲۰۲۷۳	۳۱۳۶۴	۳۴۶۵۴	۳۵۶۹۸	۳۷۷۹۵	۳۹۸۱۱	۳۹۴۷۸

برنامه وام های اعتباری به بازاریابی گردشگری:

هدف از این برنامه عرضه منابع مالی به آژانسهای مسافرتی ترکیه و شرکتهای هواپیمایی برای فعالیتهای تبلیغاتی بازاریابی و یا خدمات خارج از کشور و در نتیجه کمک به تعادل ترازپرداخت ترکیه از طریق افزایش درآمد گردشگری است. آژانسهای مسافرتی منتخب وزارت گردشگری و شرکتهای هواپیمایی خصوصی مجوزدار کار از وزارت حمل و نقل و یا افراد با درآمد سالیانه بیشتر از پانصد هزار دلار واجد شرایط دریافت این اعتبار هستند. حداکثر دوره بازپرداخت ۱۸ ماه است.

استراتژی توسعه صادرات ترکیه با چشم انداز سال ۲۰۲۳

استراتژی توسعه صادرات ترکیه تا سال ۲۰۲۳ توسط وزارت اقتصاد ترکیه و مجمع صادرکنندگان ترکیه در سال ۲۰۰۹ تدوین شد. هدف اصلی این استراتژی دستیابی به صادرات ۵۰۰ میلیارد دلاری در سال ۲۰۲۳ است که مصادف با یکصدمین سال تاسیس جمهوری ترکیه خواهد بود. در این استراتژی صادرات کشور به طور متوسط سالانه ۱۲ درصد رشد خواهد داشت. ترکیه قصد دارد در سال ۲۰۲۳ در میان ۱۰ اقتصاد جهان قرار گیرد و ۱،۵ درصد از سهم تجارت جهانی را به خود اختصاص دهد. به طور کلی استراتژی صادرات ترکیه در سال ۲۰۲۳، در پی مدرنیزه و منعطف کردن ساختارهای صادراتی مبتنی بر تکنولوژی های پیشرفته و تحقق و توسعه برای پاسخ به مطالبات محیط کسب و کار امروز و فردا خواهد بود.

ترکیه یکی از اعضای سازمان همکاری های اقتصادی (اکو):

سازمان همکاری های اقتصادی (ECO) یک سازمان منطقه ای بین دولت هاست. پیشینه تاسیس سازمان همکاری اقتصادی (اکو) به سال ۱۹۶۲ باز می گردد که سه کشور ایران، ترکیه و پاکستان سازمان همکاری منطقه ای برای توسعه (RCD) را تاسیس نمودند که تا سال ۱۹۷۹ فعالیت می نمود؛ تا اینکه در سال ۱۹۸۵ با همکاری ایران، پاکستان و ترکیه، سازمان همکاری های اقتصادی (اکو) پایه گذاری و در سال ۱۹۹۲ با پیوستن کشورهای ازبکستان، آذربایجان، قزاقستان، قرقیزستان، ترکمنستان، تاجیکستان و افغانستان تعداد کشورهای عضو به عدد ۱۰ رسید.

با وجود نوپا بودن اکو، این سازمان موفقیت هایی در سطح منطقه و جهان داشته ولی در عین حال سازمان اکو تاکنون با مشکلات متعددی برای دستیابی به اهداف و برنامه هایش مواجه بوده است.

موافقتنامه های مختلفی در این سازمان به امضاء رسیده که در پروسه اجرایی شدن با مشکلاتی مواجه شده و عملیاتی نشده اند. در قالب همکاری های منطقه ای اکو، ترکیه موافقتنامه های زیر را امضاء نموده ولی تاکنون تنها بانک توسعه و تجارت اکو به مرحله اجرا و عمل درآمده است.

- موافقتنامه تسهیل صدور روادید اکو
- موافقتنامه تجاری اکو ECOTA
- موافقتنامه چارچوب تجارت ترانزیتی اکو
- موافقتنامه گسترش و حمایت از سرمایه گذاری (APPI)
- موافقتنامه بانک توسعه و تجارت اکو (ETDB)

بررسی پتانسیل افزایش تجارت فیما بین ترکیه و کشورهای عضو اکو:

چنانچه در ارقام مندرج در این گزارش دیده می شود حجم کل تجارت ترکیه در سال ۲۰۱۶ برابر با ۳۴۱ میلیارد دلار بوده است که از این رقم تنها ۱۷,۴ میلیون دلار آن با منطقه اکو بوده که چیزی در حدود ۵ درصد می باشد.

آنچه مسلم است اینکه پتانسیل تجارت ترکیه (در بررسی ما پتانسیل واردات این کشور از منطقه اکو) بیش از رقم محقق شده در سال ۲۰۱۶ می باشد. در این پژوهش، پتانسیل تجارت ترکیه از منطقه اکو در اقلام عمده وارداتی این کشور مورد بررسی قرار گرفته است. به همین منظور، در هر یک از این اقلام، ارزش کل واردات ترکیه به تفکیک ارزش واردات این کشور از کشورهای عضو اکو و دیگر کشورهای جهان استخراج شده و در مقابل به ارزش صادرات دیگر کشورهای عضو اکو از این کالاها اشاره شده است.

در مرحله بعد، با مقایسه رقم واردات ترکیه از کشورهای غیراکو و رقم صادرات کشورهای عضو اکو به جهان در هر یک از اقلام مورد بررسی، می توان نتیجه گیری کرد که با اولویت بخشیدن کشورهای اکو بجای کشورهای غیراکو بعنوان طرف صادرکننده به ترکیه، می توان به افزایش حجم تجارت درون منطقه ای اکو کمک کرد.

طی بررسی های نیازسنجی تجاری در منطقه اکو، با بررسی ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی ترکیه در سال ۲۰۱۶ (از نظر ارزش واردات)، رقم کل واردات این کشور در سال ۲۰۱۶ در ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی آن، تقریباً برابر با ۱۶۳,۵ میلیارد دلار

بدست آمده است که از این رقم، تنها 6.4 میلیارد دلار (3.94 درصد) آن از منطقه اکو وارد شده است. از طرف دیگر، سایر کشورهای عضو اکو به میزان حدود ۴ میلیارد دلار صادرات از این ۲۰ قلم به جهان داشته اند که اگر ترکیه از این پتانسیل تجاری منطقه اکو استفاده می کرد، حدود ۶,۵ درصد تجارت این کشور در ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی اش با منطقه اکو انجام می گرفت.

جدول (۶) - لیست ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی ترکیه در سال ۲۰۱۶ ارقام: به هزار دلار

کد کالا	توضیحات	ارزش واردات ترکیه	کشورهای اکویی صادرکننده به ترکیه	رقم واردات از کشورهای غیر اکویی صادرکننده به ترکیه	توانمندی های دیگر کشورهای اکو بمنظور جایگزینی
۸۴	Machinery, mechanical appliances, nuclear reactors, boilers; parts thereof	27,296,283	Iran(8,568), Turkmenistan(4,284), Pakistan(721), Kazakhstan(189), Uzbekistan(101) Afghanistan (48), Kyrgyzstan(31), Tajikistan(16) Sum=14132	27,282,151	Azerbaijan(34,993)
۲۷	Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral . . .	27,155,187	Iran(3,570,474), Kazakhstan(201,878), Azerbaijan(47,095), Turkmenistan(18,694), Uzbekistan(923) Sum= 3,839,064	23,316,123	Pakistan(155,100), Afghanistan(59,515) Kyrgyzstan(48,949) Sum= 263,564
۸۵	Electrical machinery and equipment and parts thereof; sound recorders and reproducers, television . . .	20,134,976	Uzbekistan(13,909) , Iran(2,713), Pakistan(498), Azerbaijan(141), Afghanistan(37) Sum=17,326	20,117,650	Kyrgyzstan(23,235), Kazakhstan(187,690) Turkmenistan(3,348) Turkmenistan(1274) Azerbaijan(18,934) Sum= 215,547
۸۷	Vehicles other than railway or tramway rolling stock, and parts and accessories thereof	17,840,604	Iran(7,654), Pakistan(735), Kyrgyzstan(577), Uzbekistan(430), Turkmenistan(129) Kazakhstan(73) Sum=9,598	۱۷,831,006	Azerbaijan(10,775) Tajikistan(10,005) Afghanistan(3,002) Sum=23,782
۷۲	Iron and steel	12,575,455	Iran(82,643),	12,469,489	Pakistan(51,406)

Afghanistan(27,485) Kyrgyzstan(16,161) Uzbekistan(3,297) Tajikistan(412) Turkmenistan(3) Sum= 98,819		Kazakhstan(15,642) Azerbaijan(7,681) Sum=105,966			
Kyrgyzstan(13,518), Tajikistan(3,944) Afghanistan(2, 104) Sum= 19,566	10,994,744	Iran(404,937), Uzbekistan(112,573), Azerbaijan (80,267), Pakistan(20,693), Turkmenistan(14,280), Kazakhstan(292) Sum=633,042	11,627,786	Plastics and articles thereof	۳۹
Uzbekistan(2,900,388) Afghanistan(35,643) Iran(3,880) Turkmenistan(1,514) Sum= 2,941,425	7, 116, 591	Kyrgyzstan(69,004) , Kazakhstan(12,014), Azerbaijan(6,384), Pakistan(185), Tajikistan(175) Sum= 87, 762	7,204,353	Natural or cultured pearls, precious or semi-precious stones, precious metals, metals clad . . .	۷۱
Kazakhstan(27,494), Uzbekistan(3,764) Afghanistan(703) Tajikistan(353) Sum= 32,314	4,626,348	Pakistan(5,348), Iran(303), Turkmenistan(38), Kyrgyzstan(28), Azerbaijan(29) Sum= 5,746	4,632,094	Optical, photographic, cinematographic , measuring, checking, precision, medical or surgical . . .	۹۰
Uzbekistan(26,990), Pakistan(5,076), Afghanistan(1,887) Kyrgyzstan(855) Tajikistan(18) Sum= 24,559	4,269,914	Iran(72,835), Azerbaijan(16,527), Kazakhstan(29) Sum= 89,391	4,359,305	Organic chemicals	۳۹
Kazakhstan(13,281), Pakistan(6,802), Iran(3,276), Azerbaijan(4,291) Turkmenistan(2,124) Afghanistan(566) Uzbekistan(245) Sum= 30,585	4,310,403	Tajikistan(11), Kyrgyzstan(3) Sum= 14	4,310,417	Aircraft, spacecraft, and parts thereof	۸۸
Kazakhstan(22,305), Uzbekistan(2,776), Kyrgyzstan(297), Turkmenistan(198) Tajikistan(55)	4,217,054	Afghanistan(27), Iran(21), Azerbaijan(4), Pakistan(3) Sum= 55	4,217,109	Pharmaceutical products	۳۰

Sum= 25,631					
Uzbekistan(7,428) Tajikistan(5,625) Kyrgyzstan(2885) Sum=15,938	2,979,200	Iran(1,376), Afghanistan(338), Kazakhstan(297), Pakistan(505), Azerbaijan(130), Turkmenistan(103), Sum= 2,749	2,981,949	Articles of iron or steel	۷۲
Pakistan(26,051), Uzbekistan(4,866) Afghanistan(262) Turkmenistan(36) Sum= 31,215	2,547,437	Tajikistan(127,310), Iran(73,317), Azerbaijan(71,452), Kazakhstan(44,763), Kyrgyzstan(1,562) Sum= 318, 404	2,865,841	Aluminum and articles thereof	۷۶
Pakistan(54,801), Tajikistan(8,400), Afghanistan(7) Sum= 63,208	1,587,899	Kazakhstan(558,970), Uzbekistan(359,412), Iran(201,522), Azerbaijan(13,761), Kyrgyzstan(2,460) Sum=1,136,125	2,724,024	Copper and articles thereof	۷۴
Tajikistan(47) Uzbekistan(1,354) Afghanistan(114) Kazakhstan(12,866) Sum= 14,381	2,683,476	Azerbaijan(754), Iran(386), Pakistan(45), Kyrgyzstan(28), Turkmenistan(24), Sum= 1,237	2,684,713	Paper and paperboard; articles of paper pulp, of paper or of paperboard	۴۸
Kyrgyzstan(2,661) Tajikistan(1,264) Azerbaijan(702) Uzbekistan(289) Turkmenistan(95) Afghanistan(40) Sum=5,051	2,553,421	Iran(5,584) Pakistan(1,826) Kazakhstan(17) Sum= 7,427	2,560,848	Rubber and articles thereof	۴۰
Afghanistan(84,993)	1,671,406	Turkmenistan(358,720) Pakistan(128,463) Uzbekistan(80,235) Tajikistan(29,016) Azerbaijan(11,743) Kyrgyzstan(9,600) Kazakhstan(8,445) Iran(20) Sum= 626,242	2,297,306	Cotton	۵۲

Uzbekistan(1,646) Azerbaijan(1,276) Kazakhstan(459) Tajikistan(147) Kyrgyzstan(147) Turkmenistan(33) Sum=3,631	2,127,874	Iran(5,224) Pakistan(382) Afghanistan(45) Sum= 5,651	2,133,525	Man-made filaments; strip and the like of man-made textile materials	۵۴
Uzbekistan(623) Kyrgyzstan(2,921) Tajikistan(121) Sum=3,665	2,008,763	Iran(14,981) Pakistan(135) Kazakhstan(97) Turkmenistan(90) Azerbaijan(38) Afghanistan(29) Sum=15,370	2,024,133	Miscellaneous chemical products	۳۸
Kazakhstan(346) Kyrgyzstan(164) Azerbaijan(97) Tajikistan(142) Afghanistan(42) Sum=791	1,942,215	Pakistan(8,940) Iran(2,159) Uzbekistan(719) Turkmenistan(113) Sum=11,931	1,954,146	Man-made staple fibers	۵۵
3,943,658	157,102, 822	6,477,232	163,580,054	مجموع	

منبع: <http://www.trademap.org>

با بررسی اطلاعات مندرج در جدول شماره (۶)، مشاهده می شود که ترکیه ۲۰ کالای برتر وارداتی خود را در سال ۲۰۱۶ بطور عمده از کشورهای چین، آلمان، روسیه، ارمنستان، ایتالیا، فرانسه، کره، هند، اسپانیا، انگلستان، ایران، ژاپن و امارات وارد کرده است.

بررسی روند سرمایه گذاری خارجی ترکیه - طی سالهای 2011 تا 2016 (میلیون دلار)

سال	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ورودی سرمایه	۱۶۱۴۲	۱۳۶۳۱	۱۲۷۷۱	۱۲۴۵۸	۱۷۲۵۹	۱۱۹۸۷
خروجی سرمایه	۲۳۳۰	۴۱۰۶	۳۵۲۸	۶۶۶۴	۴۸۰۷	۲۸۶۹

http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf

مشوقهای ترکیه برای سرمایه گذاری خارجی:

ترکیه در پذیرش سیاست اقتصادی لیبرال و آزاد از سالهای دهه ۱۹۸۰ اقتصاد خود را تجدیدپذیر ساخته است. در این خصوص، بخش خصوصی در بخشهای کلیدی و دارای بهره وری از اقتصاد وارد میشود و نقش دولت در توسعه زیرساختها و تامین خدمات عمومی کم رنگ تر میگردد. هدف سیاست اقتصادی جدید کاهش بیکاری در جامعه، انتقال تکنولوژی، خصوصی کردن بنگاه های اقتصادی دولتی، رفع کسری ترازپرداختها و افزایش همگرایی اقتصادی با اقتصاد جهانی بمنظور جذب سرمایه خارجی به کشور است. ترکیه همچنین از گزینه مشوقهای مالی برای جهت دادن به سرمایه گذاری های داخلی و خارجی به منظور توسعه صنعتی و همگرایی زندگی های شهرنشینی و روستایی استفاده میکند.

این مشوقها بخصوص مشوقهای مالیاتی، بسته به میزان و حوزه سرمایه گذاری در اختیار سرمایه گذاران بخش خصوصی قرار میگیرد و هدف از آنها تشویق صادرات، ارتقای تکنولوژی، افزایش رقابت پذیری، ایجاد اشتغال، تداوم سرمایه گذاری و پشتیبانی از برنامه های توسعه است.

بطور کلی نگرش ترکیه به تجارت خارجی و سرمایه گذاری یک نگرش لیبرال و آزاد است و هر نوع کسب و کاری، اعم از تاسیس کارخانه و فعالیت صنعتی، تجارت و توریسم، منوط به احترام به مقررات و نظم حاکم و پرداخت مالیات ها مجاز و آزاد خواهد بود.

فرصت های موجود بمنظور تقویت روابط اکو با ترکیه بعنوان عضو فعال این سازمان:

- وجود روابط بلندمدت تجاری و اقتصادی میان این کشورها
- امکان الگو برداری از موفقیت ترکیه در سالهای اخیر در توسعه بازرگانی و برخی از صنایع خدماتی مثل گردشگری و نساجی و غیره
- تقویت و ارتقای روابط تجاری کشورهای عضو اکو با ترکیه
- نزدیکی نسبی این کشورها و آسانی ترانزیت زمینی
- ظرفیتهای بالقوه معدنی و کشاورزی و صنعتی موجود در این کشور
- تمایل این کشورها برای تجارت با ترکیه
- نزدیکی فرهنگی و سلیقه های مصرفی

نقاط قوت در روابط کشورهای عضو اکو و ترکیه:

- توجه ویژه های دولتهای عضو به گسترش صادرات غیرنفتی

- اشتراکات مذهبی و قومی و فرهنگی و اجتماعی
- مناطق آزاد و ویژه تجاری در این منطقه
- بازارچه های مرزی و شهرک های صنعتی
- پتانسیلهای قوی گردشگری میان این کشور
- رشد روزافزون مبادلات بازرگانی میان بیشتر این کشورها با ترکیه در سالهای گذشته
- خطوط ریلی میان این کشورها
- پتانسیلهای و ظرفیتهای مناسب در تولید نفت خام، مس و مواد پلاستیکی و وسایل نقلیه زمینی و محصولات شیمیایی مورد نیاز بازار ترکیه
- امکان انتقال برخی از فناوری ها میان این کشورها

راهکارهای پیشنهادی بمنظور توسعه روابط اکو و ترکیه:

- بهره مندی از توانمندیهای صادراتی منطقه اکو برای صادرات محصولات مورد نیاز ترکیه (این بحث در این تحقیق بررسی شده است)
- تلاش برای افزایش سهم بازار کالاهای کشورهای عضو اکو با مدنظر قراردادن روابط تجاری دوستانه
- اجرایی کردن موافقتنامه های موجود در منطقه اکو
- تقویت خطوط جاده ای و ریلی میان این کشورها برای افزایش مبادلات تجاری دو جانبه
- توسعه جاده های ترانزیتی استاندارد در داخل منطقه
- افزایش تبلیغات کالاهای کشورهای عضو اکو در رسانه های جمعی به ویژه تلویزیون و مطبوعات ترکیه
- تقویت بخش خصوصی کشور به منظور راه اندازی مرکز تجاری کشورهای عضو اکو در ترکیه
- برگزاری نمایشگاه های تخصصی کالاهای کشورهای عضو اکو در ترکیه بمنظور افزایش نگاه مثبت به کالاهای ایرانی
- شناسایی کالاهای مزیت دار داخلی مورد نیاز بازار ترکیه بمنظور گسترش بازار و تنوع بخشیدن به محصولات صادراتی ایران
- تلاش برای عرضه محصولات با کیفیت به بازار ترکیه بمنظور تقویت جایگاه و سهم بازار کالاهای کشورهای عضو اکو با توجه به تقاضای رو به رشد مصرف در این کشور
- تقویت روابط میان بانکها و نهادهای مالی این کشورها
- برگزاری همایشهای فرصتهای تجاری در کشورهای عضو اکو
- گسترش همکاریهای دوجانبه و چندجانبه میان کشورهای عضو اکو در بخش سرمایه گذاری و توسعه صندوقهای مالی مشترک برای انجام سرمایه گذاری های مشترک

- گسترش و ارتقای سطح همکاری اتاق های بازرگانی دو کشور
- عرضه تسهیلات به بازرگانان کشورهای عضو اکو برای حضور در بازارها و نمایشگاه های ترکیه
- انعقاد تفاهم نامه در زمینه های مناسب تجاری و صنعتی بمنظور انجام سرمایه گذاریهای مشترک
- رفع موانع تعرفه ای و غیرتعرفه ای در تجارت بین این کشورها
- برگزاری نمایشگاه های عمومی و غیرتعرفه ای در تجارت بین این کشورها
- تقویت و حضور مستمر نمایندگان بخش خصوصی در کارگروه های تخصصی
- توسعه گمرکات مرزی
- استفاده از تجربیات طرف ترک در ساخت و نگهداری و توسعه هتل داری در کشورهای عضو اکو، همچنین عرضه روش های نوین بسته بندی محصولات و بازاریابی نوین

نتیجه گیری:

امروزه که همکاری های منطقه یی و یک پارچگی منطقه یی به مثابه تجربه ای کوچک از آزادسازی اقتصادی در دستور کار بسیاری از دولت ها قرار گرفته است، سازمان همکاری اقتصادی (اکو) که به لحاظ پتانسیل های اقتصادی و منابع غنی و سرشار مهم ترین سازمان همکاری در منطقه محسوب می شود، مورد توجه قرار گرفته است. در این میان بخش تجارت خارجی اکو از اهمیت کلیدی برخوردار است و می تواند نقش تعیین کننده ای در تعیین جهت و موقعیت کلی توسعه ی اقتصادی منطقه داشته باشد.

در راستای ارتقاء تجارت درون منطقه ای اکو، در این پژوهش ضمن بررسی اقلام عمده وارداتی ترکیه بعنوان یکی از اعضای اکو، نتیجه گیری شد چنانچه حداقل در ۲۰ قلم کالای برتر وارداتی ترکیه که در این پژوهش مورد اشاره قرار گرفته اند، این کشور بجای واردات این اقلام از خارج منطقه اکو، باتوجه به پتانسیل های موجود در منطقه اکو، اقدام به واردات آنها از دیگر کشورهای عضو اکو نماید، حجم تجارت ترکیه با منطقه اکو حدود ۴ میلیارد دلار رشد خواهد داشت. این افزایش در حجم تجارت درون منطقه ای ترکیه، می تواند منجر به رشد نسبت حجم تجارت درون منطقه ای اکو از کل تجارت این منطقه شود. در این راستا، توصیه می شود اتاق بازرگانی ترکیه با بسترسازی که توسط مقامات دولتی آن کشور به انجام می رساند، به تحقق این اهداف کمک نماید.

منابع:

- The business guide of global market; republic of turkey; Iran Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture
- www.trademap.org
- www.CIA.gov
- www.tubitak.gov.tr
- <http://www.e-unwto.org/content/r13521/fulltext.pdf>
- <http://www.ethnologue.com/country>
- <http://eng.tpo.ir>
- <http://www.invest.gov.tr/en-US/investmentguide/Pages/10Reasons.aspx>
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
- <http://data.worldbank.org/indicator>
- <http://www.ecosecretariat.org>
- [http:// wikipedia.org](http://wikipedia.org)
- <http://www.photius.com/ranking>
- [UNCTAD, world investment report, 2016](http://unctad.org)
- www.intracen.org
- [CIA - The World Factbook](http://www.cia.gov)
- <https://en.santandertrade.com/establish-overseas>
- <http://www.theoilandgasyear.com/content>

